

Konu: **Bilim**

Yazı: **04**

Bütünsel Evren

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Dedim ki, öznenin dışında kalan her-**şey** nesnedir. Özne ise "ben" dediğim, kendi özümüne ait olan tözdür. Fakat her insanın tözü vardır. Her insan bir öznedir. Benim için diğer canlı veya cansız varlıklar birer nesne iseler, diğer insanlara ne demeli? Onlar da birer nesne olmaları gerekmez mi? Evet, onlar benim için ne kadar "nesne" iseler, ben de onlar için o kadar nesneyim. Çünkü o özneler için ben de bir **şey**'im.

Demek ki, **insan** hem bir öznedir hem de bir nesnedir. Öznedir, çünkü bir töz sahibidir. Enerjisi olan ve şeyleri harekete geçiren bir cevherdir. Öte yandan diğer özneler tarafından şekillendirilen, harekete geçirilen, yoğrulan, yontulan ve eğitilen bir şeydir. Bu iki durum el-ele gider ve biri olmadan diğeri var olamaz.

Benim varlığım diğer varlıkları gerektiriyor, onların varlığı da benim varlığımı gerektiriyor. Şu halde bağımsız nesne olabilir mi? Tek başına, bir taş gibi sonlu, yalıtık bir varlık mümkün mü? Hayır, mümkün değil. Yani varlıklar birbirlerine bağımlı oldukları gibi, üstelik de birbirlerini yaratıyorlar.

Burada "yaratma" eylemi üzerinde biraz durayım. Yaratırken insan yoktan var etmiyor. Yaratırken, yukarda ifade ettiğim gibi, şekillendiriyor, yoğuruyor ve eğitiyor. Eğitim bir eğip-bükme eylemidir. Her çocuk önce ailesi tarafından, daha sonra okul ve çevre tarafından eğitilir. Yani belli birtakım varsayımları ve toplum kurallarını öğrenir, şekle şemaile sokulur. Artık o insan kendisi değildir artık. Toplumun değer yargıları ile yoğrulup **yeniden yaratılmıştır**.

Ama bu arada birçok bilgi edinmiş, en azından düşünmeyi öğrenmiştir. Düşünme eylemi her ne kadar doğal ve bir bakıma zorunlu olsa da, düzgün ve sistemli düşünebilmek ayrı bir yetenektir. Bu yetenek doğuştan var olan bir özellik değildir. Sistemli düşünce öğrenilir. Okulların da en büyük faydası insanda sistemli düşünce yetisini geliştirmeleridir.

Ancak, bizim okullarımızda uygulanan eğitim sistemi bu yetiyi ne derece geliştiriyor? Sistematik düşünceyi mi öğretiyor, yoksa ezberci ve sorgulamayı engelleyen bir eğitim sistemi uyguluyor? Bu da ayrıca düşünülüp tartışılması gereken bir konu.

Bağımsız varlık olamayacağına göre, "**evren bütünsel bir iletişim içindedir**" de diyebiliriz. Her var olan, yakın çevresi ile güçlü, uzak çevresi ile zayıf bir bağ kurar. Bu bağ sayesinde bilgi, duygu ve düşünce alışverişinde bulunur. Ne sadece alır ve ne de sadece verir. Sürekli bir enerji akımı gidip gelir. Hareket halindeki bu soyut enerji de eylem başlatarak somut olgulara yol açar.

Artık günümüzde, klasik "bağımsız nesne" kavramını terk etmemiz gerekiyor. Her nesne çevresi ile tanımlanır ve çevresinden etkilenir. Çevre dediğimiz şey ise nesnelere topluluğundan başka bir şey değildir. Bu durumu soğanın tabakalı yapısına benzetebiliriz. En içte soğanın cücüğü vardır. Bu soğanın cevheridir. Soğan o cücüğü sayesinde varlığını sürdürür. Toprağa gömüldüğünde sürgünü veren soğanın cücüğüdür. Ama o cücüğün var olmasını sağlayan, onu koruyup besleyen de etrafındaki tabakalardır.

İşte insan da, soğanın cücüğü gibi, bir cevher olup varlığını etrafındaki koruyucu çevre sayesinde sürdürür. İnsanı çevresinden soyutlarsanız kısa zamanda varlığını yitirir.

Cevher yok olmaz ama Őekil deęiŐtirir. Yani, insanın özü olan enerji hiçbir zaman yok olmuyor. Fakat belli bir insan görünümünde kalabilmesi için de koruyucu bir çevreye gereksinim duyuyor.

Bu durum sadece insan için değil tüm var olan nesnelere için de aynıdır.